

РЕЦЕНЗІЯ
кандидата юридичних наук, доцента
Олексія АВРАМЕНКА
на дисертацію Володимира ЛЯЩЕНКА
на тему «Диференціація кримінальної відповідальності
за корупційні правопорушення»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Дисертація Володимира ЛЯЩЕНКА на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» на тему «Диференціація кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення» є беззаперечно актуальною.

Попри наявність різноманітних наукових доробків стосовно диференціації кримінальної відповідальності у кримінальному праві України, комплексного дослідження проблем саме диференціації кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення немає. Незважаючи на те, що фактично диференціація кримінальної відповідальності – явище не нове, а таке, яке з'явилося водночас із появою права загалом, вважати цю проблематику науково вичерпаною не можна.

Також про актуальність дисертаційної роботи свідчить вироблення дисертантом цілісної та несуперечливої системи засобів диференціації кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення шляхом комплексного аналізу складів таких правопорушень та заходів кримінально-правового впливу, які застосовуються за їх вчинення.

Окрім усіх перерахованих вище чинників, актуальність теми дисертаційної роботи проявляється у виконанні її в межах науково-дослідної проблематики роботи факультету № 1 Львівського державного університету внутрішніх справ на тему «Протидія кримінальним правопорушенням, підслідним Національній поліції: правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти» (2021-2024 рр., номер державної реєстрації 0121U113930).

Оцінка змісту дисертації, рівня виконання поставлених завдань та оволодіння методологією наукової діяльності. Дисертація виконана на високому науковому рівні. Структура та план роботи складені вдало, що сприяло логічно сформованій конструкції роботи та послідовному дослідженню та викладенню усіх аспектів досліджуваної проблематики.

Усі наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані у дисертації, належно обґрунтовані та відповідають меті і завданням, об'єкту і

предмету роботи, методології дослідження, структурі роботи, а також джерельній базі дослідження.

Метою рецензованої дисертації було вироблення цілісної та несуперечливої системи засобів диференціації кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення шляхом комплексного аналізу складів таких правопорушень та заходів кримінально-правового впливу, які застосовуються за їх вчинення. Поставлена мета була успішно досягнута дисертантом у ході вирішення цілої низки завдань, котрі відображає структура роботи.

Об'єктом дослідження була диференціація кримінальної відповідальності у кримінальному праві України.

Здобувач раціонально використав низку філософських дослідницьких підходів, загальнонаукових і спеціальних юридичних методів дослідження, а також прийомів і засобів наукового пізнання досліджуваного явища.

Належна обґрунтованість результатів дисертаційного дослідження визначається також логічно узгодженою структурою роботи, котра включає вступ, 3 розділи, які містять 7 підрозділів, висновки, список використаних джерел та додатки. Усі розділи і підрозділи дисертації укладені відповідно до поставлених завдань, відтак всебічно і комплексно розкривають усі аспекти досліджуваної теми.

Окрім того, високий ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації, підтверджений джерельною базою, яка налічує 160 джерел.

Обґрунтованість, достовірність та новизна представлених результатів дослідження. Наукова новизна роботи полягає у тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням проблем диференціації кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення, в якому містяться рекомендації та пропозиції, спрямовані на удосконалення кримінального законодавства в цій частині.

Насамперед слід відзначити такі новітні положення, узагальнення, висновки, пропозиції і рекомендації, сформульовані дисертантом у ході проведення дослідження:

- виокремлення двох видів диференціації кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення: зовнішньої та внутрішньої. Зовнішня диференціація – відображене у кримінальному законодавстві рішення виокремити зі всієї маси кримінальних правопорушень саме корупційні, визначити їх поняття та закріпити особливості застосування 22 заходів кримінально-правового впливу до осіб, котрі їх вчинили. Внутрішня диференціація – всі можливі засоби диференціації кримінальної

відповідальності, які характерні для будь-якої сукупності кримінальних правопорушень;

- визначено та розкрито характер співвідношення видів диференціації кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення із використанням різнорівневого підходу: зовнішня диференціація кримінальної відповідальності, перший рівень їх виокремлення зі всіх інших видів кримінально-протиправних діянь, співвідноситься із класифікацією кримінальних правопорушень за ступенем їх тяжкості (ст. 12 КК України) у контексті внутрішньої диференціації кримінальної відповідальності так: 1) виключають одна одну; 2) застосовуються разом; 3) не мають впливу одна на одну;

- визначено відповідний диференціювальний «ланцюг» потенційної кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення у контексті положень нововведеної ст. 692 КК України «Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, у випадках укладання угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією»;

- на підставі проведеного аналізу інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням за корупційні кримінальні правопорушення із урахуванням змін, які відбулися наприкінці 2024.

Обґрунтованість та достовірність отриманих результатів підтверджується відповідністю мети дослідження тим завданням, що поставив перед собою дисертант, якісною аналітичною роботою над достатнім обсягом наукових джерел, а також вмінням автора аргументовано доводити свою позицію та брати участь у науковій дискусії.

Наукове та практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що висновки та рекомендації, наведені у дисертації, можуть бути використані: у галузі наукових досліджень – основні результати дисертації можуть бути використані для подальших теоретичних досліджень проблематики диференціації відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення; та у правотворчості – пропозиції з удосконалення кримінального законодавства України можуть бути враховані при внесенні змін та доповнень до чинного КК України, а також при опрацюванні проєкту КК; у правозастосовній діяльності – рекомендації, наведені у дисертації можуть бути корисні для розв'язання уповноваженими органами питань застосування засобів кримінально правового впливу за вчинення корупційних кримінальних правопорушень; у навчальному процесі – матеріали дисертації будуть корисні для вивчення навчальної дисципліни «Кримінальне право

України» та інших навчальних дисциплін кримінально-правового циклу, а також для підготовки підручників, навчальних посібників і методичної матеріалів викладання навчальних дисциплін кримінально-правового циклу (Акт впровадження результатів дисертації в освітній процес Львівського державного університету внутрішніх справ № 61 від 17.10.2024 року).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих наукових працях. Основні положення та результати дослідження Володимира ЛЯЩЕНКА відображено у 3 наукових статтях, опублікованих в українських фахових виданнях з юридичних наук, а також у 2 тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Це свідчить про достатній рівень апробації результатів дисертаційного дослідження.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Під час вивчення змісту дисертації фактів порушення академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження. У цілому дисертаційне дослідження Володимира ЛЯЩЕНКА заслуговує високої позитивної оцінки, з огляду на його актуальність, обґрунтованість і достовірність, наукову новизну та практичну значущість. Щоправда, рецензована робота містить деякі дискусійні і суперечливі положення, котрі здобувачу варто додатково аргументувати під час публічного захисту.

1. У дисертації варто було б приділити більше уваги аналізу зарубіжного досвіду диференціації кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення;

2. Потребує додаткового обґрунтування дисертантом пропозиція збільшення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення на один ступінь від того строку, який встановлено у законі для загального поняття кримінального правопорушення певного ступеня тяжкості та змін до ст. 49 КК України;

3. Автором дисертації запропонований поділ всіх корупційних кримінальних правопорушень, які вчиняються спеціальними суб'єктами на п'ять груп (с.177-178). Водночас, незрозумілим є за якими критеріями дисертант провів такий поділ.

Висловлені зауваження, очевидно, носять дискусійний характер, а відтак не применшують значення основних наукових результатів, отриманих дисертантом.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Підсумовуючи зазначене, можна констатувати, що дисертаційне дослідження Володимира ЛЯЩЕНКА «Диференціація кримінальної відповідальності за

корупційні правопорушення», яке подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», виконане на високому науковому рівні, є самостійною, комплексною, цілісною науковою роботою.

За актуальністю, новизною, достовірністю та обґрунтованістю, науково-теоретичною та практичною значущістю результатів, кількістю та обсягом публікацій, оформленням дисертація відповідає вимогам, передбаченим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки від 31.05.2019 р. № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. Відповідно автор дисертації – Володимир ЛЯЩЕНКО - заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 - Право.

Рецензент:

**кандидат юридичних наук, доцент
професор кафедри кримінального права
та кримінології факультету №1
(з підготовки фахівців для органів досудового
розслідування Національної поліції України)
Львівського державного
університету внутрішніх справ**

Олексій АВРАМЕНКО